

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Nabiranje in pridelovanje travnega semena v letu 1916.

(Po „Kmetovalcu“. — Konec.)

Travniške latovke je dosti po suhih travnikih, po mejah, ob potih in cestah; nje seme dozoreva, ker je ena naših najzgodnejših krmskih trav, že koncem junija in začetkom julija.

Seme se da osmukati z roko ali pa se očese z lesenim, grabljam podobnim glavnikom, ali pa se latje požanje z vrhom bilke vred in se spravi v vrečo.

Za seme naj bi sejali, in sicer na svežo ilovnato-peščeno zemljo v gorskih legah letos zlasti travniško bilnico in angleško in laško ljuljko.

Kdor more posejati večje, nad 1 oral velike, plevela čiste njive s travo za seme, ta naj seje take trave, ki bodo dale letos ne le seme, ampak tudi krmo; taki sta pa francoska ljuljka in pa pasja trava.

Vsačo travo je treba sejati pod sadež, recimo pod oves, ki se pokosi še nedozrel za krmo. Seje naj se v vrste od 20—30 cm narazen. Ko se oves privikrat pokosi, tedaj je treba vrste okopavati, kar se zvrši najlepše s strojem za pletje „Planet junior“. Pri manjših površinah od 50 do 100 m², in tudi take so važne pri letošnjem pomanjkanju travnega semena, se more okopati tudi z motiko.

Svet, namenjen pridelovanju travnega semena, more biti dobro zagnojen; zlasti dušika mora biti v njem dovolj. Biti mora tudi plevela čist in dobro razrahljan.

Doraščajočo travo je mogoče že v tistem letu, ko se poseje, enkrat do dvakrat kositi za krmo, seme da pa v drugem letu, in sicer trpežna laška ljuljka vselej pri drugi košnji, druge trave pa pri prvi.

Sejati se more pa travo tudi na široko, torej ne v vrste; zemlja pa mora biti obdelana kot vrt, in seme je treba potem, ko smo posejali še vrhni sadež, nalahno zagrebsti in pa zavaljati.

Za setev na široko je treba za 1 ha pri travniški bilnici 57 kg semena, ako je 76% blaga porabnega, pri trpežni ljuljki 55 kg, če je 78% semena dobrega, pri

laški ljuljki 46 kg pri 73% porabnosti, za francosko ljuljko 66 kg s 56% porabnosti in za setev pasje trave pa 35 kg s 64% porabnosti.

Travniška bilnica dá na hektaru 500 kg semena, francoska ljuljka 350 kg, pasja trava 450 kg, trpežna ljuljka 400 kg, laška ljuljka pa 1200 kg, tako da je mogoče dobiti za seme teh trav, pridelano na 1 ha, ako znaša cena semena 250 K za 100 kg, povprečno po 1450 K.

Glede nabave semena se je treba čimpreje obrniti na take avstrijske semenske trgovine, ki se pečajo v prvi vrsti s travnimi semeni, na Splošno zvezo avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju ali pa na glavne kmetijske zastope, ki posredujejo nakup semen.

Na vsa vprašanja, tičoč se pridelovanja travnih semen in s tem započete pospeševalne akcije, odgovarja in daje natančnejša pojasnila c. kr. postaja za preiskovanje semen na Dunaju. — Od nekterih trav, tako n. pr. od pozne latovke, travniške bilnice, prave rdeče bilnice, pa daje tudi male množine semena, od 50—100 g ter slike rastlin in pa vzorce semen zastoj na razpolaganje. Priglasiti se je pa treba čimpreje.

Končno pozivam zlasti tiste trgovce s semeni, ki so se pečali predvsem s travnimi semeni, dalje zveze gospodarskih zadrug in pa glavne kmetijske korporacije, ki posredujejo druga leta kmetovalcem nakup travnih semen, naj ponudijo avstrijskim poljedelcem primerne cene za travna semena in naj jih zagotovijo, da jim odkupijo nabrano ali pridelano travno seme. S tem bodo ugodno vplivali na to stroko kmetijskega gospodarstva, na pridelovanje krme in na živinorejo ter sebi zagotovili potrebno množino travnih semen za prihodnje leto.

Dvorni svetnik Teodor pi. Weinzierl, ravnatelj c. kr. postaje za preiskovanje semen na Dunaju.

Dolenjci, podpirajte „Dol. Novice“ z inseriranjem in z dopisi! Pridobivajte nam novih naročnikov!

Domoljubno in karitativno delo „Katol. tiskovnega društva“ za časa vojne.

Kot dopolnilo k imenovanemu poročilu „Katol. Tisk. Društva“ v Ljubljani v Slovenju dne 13. maja in v Domoljubu dne 18. maja 1916, sledi tukaj še nekateri podatki, kar je omenjeno društvo storilo po vodstvu svojega podjetja J. Krajec nasl. v Novem mestu v vojne dobrodelne namene. Vključno dejstvu, da se to podjetje s težavo vzdržuje, je storilo društvo mnogo dobrega, da, žrtvovalo je primerno svojim razmeram nad svojo močjo na oltar ljubezni do bližnjega v korist in blagor domovine. Tudi to podjetje kot podružnica velikega podjetja K. T. D. v Ljubljani vsikdar rado voljno deli vsakovrstne podpore v različnih oblikah v teh bridkih časih, ko zdihujeta in kliče na pomoč narod in domovina. Razume se samo ob sebi, da se ta podružnica nikakor ne želi ponašati s temi podatki pred svetom, saj dobro ve, da je prav sedaj sveta patrijotična dolžnost vsakega posameznega državljana kakor še posebno vseh društev in zadrug, da vsi — vsi pomagajo po svojih najboljših močeh do zmage ljube Avstrije.

Pri tej priliki zamoremo s ponosom javiti, da priznavajo našo vsestransko nesebično delovanje pristojne oblasti s pohvalnimi dopisi, ki jih je prejelo vodstvo trdnice J. Krajec nasl. v Novem mestu, ki je doslej darovalo v vojne namene sledeče:

Časopis „Dolenjske Novice“ je pošiljala vojakom v bolnišnicah in na bojiščih 32 izvodov v vrednosti kron 85.

Različnih dobrih knjig iz lastne zaloge je razposlala po raznih bolnišnicah za vojake, nadalje večkrat pismenega papirja in ovitkov, zemljevidov, molitvenikov, rožnivencev, raznih drobnarij, pisalnih potrebščin, razglednic in pralik skupne vrednosti nad kron 220.

Tiskarna je izvrševala brezplačno različne tiskovine, lepake in vabila za „Rdeč Križ“, za cvetličan dan, za slavnostno predstavo v Šmihelu, 150 lepakov

za bolnice v sedmih jezikih, 1000 vabil za cerkveni koncert, blokov in izstopnic, lepenke za vojaške copatke; skupaj v vrednosti nad kron 210-28.

Gotovine je darovala za „Rdeč Križ“ in vojaštvo ter za vojne namene K 21, za cesarja rojstni dan K 30, za vojaško perilo K 10, za vojaške božičnice K 30, za teden „Rdečega Križa“ K 10, udnina za „Rdeč Križ“ K 10, namesto venca na grob umrlega monsign. Zupančiča „Rdečemu Križu“ K 25, namesto razsvetljave 3. decembra K 20, za vojaški sirotinski zaklad K 20 in za lavorov venec K 5 skupaj kron 176.

Tedaj vsega skupaj nad 691-28 kron.

Tvrdka je tudi vedno prostovoljno in brez vsakega dobička prodajala različne patrijotične spominske znake in izdelke v blag namen „Rdečega Križa“ in vojnih podpornih zavodov. Podpisala je tretjega in četrtega vojnega posojila 1400 kron.

Škropljenje in žveplanje.

Sedaj, ko je trta odevetela, je prav prikladen čas za tretje škropljenje in žveplanje. Kdor je približno pred tremi tedni škropil v drugič, ta naj poškropi sedaj trte v tretjič. Tega škropljenja se ne sme odlašati, kajti peronospora se je že povsod prikazala in če po sedanjem vročem vremenu nastane nekaj dežja, se zna bolezen prav hitro in opasno razširiti.

Posebno pozornost je pri tem škropljenju obračati na grozdje, ki ga bolezen v tem času najraje napade. Zato ga je sedaj treba prav temeljito poškopiti.

Za tretje škropljenje trt je treba vzeti galico malo močnejšo in sicer $\frac{3}{4}$ kg galice, $\frac{3}{4}$ kg galuna in $1\frac{1}{2}$ kg apna na 100 litrov vode.

Kdor ima gašice več na razpolago, vzame lahko galice in galuna po 1 kg, apna pa 2 kg na sto litrov vode; več galice ali galuna jemati, je potratno.

Kakor smo čuli, je prvi vagon žvepla na Kranjsko že dospel in se je že razdelil med razna županstva.

LISTEK.

Hijene bojnih poljan.

Krasna, mehka noč. Kakor otrok v materinem naročju je počivala dolina v globoki senci; potoček je pel nalahno žuboreč uspavanko in dolina dremle in sanja. Najgloblji mir nad zapuščeno vasjo. — Kakor da bi ne bil po dnevu tu razsajal ognjeni angelj s krvavim mečem in gorečo bakljo v roki, kakor da bi ne bila tu pred par urami mesarila bela žena s svojo grozno koso, kakor da ne bi ležali po krvavih tleh mrtvi in ranjeni junaki. Še so dihali nekateri nekoliko, toda smrt, ki je čepela na kamenju in štelu svoje žrtve, se je tudi njim že režala prav zlokobno v obraz.

Polna tišina nad vasjo groze in krvi...

Toda sedaj se je vzbudilo tam, kjer se končuje gozd in se nadaljuje s krivenčastim drevjem poraščena peščena ravnina, skrivnostno bitje. Iz mraka je vstalo nekaj, ki se je počasi, plazeč, plašno, kakor boječa

in vendar krvoločna zver bližalo, se ustavilo, dvignilo glavo, se oziralo naokrog, če je vse varno, in potem zopet nadaljevalo svojo tihotapsko pot. Tako je prišlo obupljivo, drzno, plenažljivo bliže — popolnoma slično hijeni, ki se prikaže po boju med dvema živalima na tistem mestu, da dobi svoj kos plena.

Globok molk vlada še vedno v vasi. In z motno lučjo se vije kakor kača nekaj skozi ulico, pokrito z mrtveci in ranjenci. Luč, ki sedaj zasveti, pa zopet ugasne, spominja zopet na pogled hijene. Zdaj švigne po nepremično ležečih ali v bolečinah se vijočih truplih, plane čez oči, ki se premikajo nemirno, vsled svitlobe bolešno zadete, hiti preko zapestij in rok — in naenkrat se zaškri, jasno in zlato — prstan — in prsti kakor krempļji jastreba ga potegnejo z nestrpnim sunkom doli — tam se zabliski verižica — strga jo s prsi — ura zaropče zanjo —

Hijene so na delu — ropajo mrtve in ranjene — ne prizanašajo ne sovražniku, ne prijatelju — preobračajo žepe,

mečejo denar in vrednostne stvari, papirje, pisma, brez izbire v svojo sivo vrečo, trgajo in režejo zlate in srebrne kovine proč — urno, vajeno, varno gre grozno delo izpod rok — ulica za ulico — vreča prihaja vedno težja in ženska, ki jo nosi, hropi pod bremenom. Včasih jo spusti malo na tla, toda mož, ki gre pred njo, upije jezno in glasno nad njo, naj mu sledi. Njegova svetilka, ki jo skriva pod suknjo, posveti, če pride do novega kopiča mrtvecev, in njegove oči iščejo željno zlata. Jud je, ki sledi s svojo ženo Rusom, neopažen, in končuje njihovo krvavo delo s svojim sramotnim ropanjem. Po navadi je tema in noč njegova pomočnica, toda tudi po dnevu ga prižene pohlep po plenu iz njegovega skrivališča. Samo da je tedaj dvakrat bolj previden.

„Dosti, Izak“, zašepeta žena, ko si delata s trudom pot skozi ulico. Vrečo vleče za seboj.

„Če pridejo zopet Avstrijci —“

On zakolne zamolklo. Potem se z enim sunkom pripogne in vikne hipoma v

veselem presenečenju. „Poglej — briljant!“ Ženska spusti vrečo na tla in stopi k njemu. Njegova luč pada ravno s širokim sijem na vojaka, ki je ležal pred njima. Mlad obraz, blede, izžet od bolečin, ki gledajo iz njega začudeno in proseče pomoči rujavje oči, obdaja svitloba. Roka s prstanom, ki miče judove oči, leži mrtvo na tleh. Jud jo dvigne, jo drži in poskuša potegniti prstan z nje. In obraz mladega vojaka je prešinilo. Ženska, čije oči so obisele ves čas na mladem človeku, potrkaja juda na ramena: „Ti, ta je še živ!“ „Pa naj bo!“ In z zverinsko silo mu je hotel planiti za vrat. Ženska, obvladana po naknadnem čuvstvu, ga pa zadrži: „Pusti ga! Saj dobiš prstan takointako!“ Jud jo sune v stran in zopet trga prstan z roke. Tu se pa naenkrat z vso silo zažene pokonci mladi vojak. Druga roka je še zdrava. Jud se vrže nanj, se bori z njim, ga vrže na tla. Toda mlado življenje pod njim se bori v obupnem poslednjem boju — ženska ju gleda, vsa prestrašena in osupnjena — že hoče pri-skočiti, pa nekaj jo zadržuje — za vrečo

Vinogradniki, ki so žveplo prejeli, naj tedaj ž njim takoj grozdje na fino postopajo. To žveplanje se pa mora vršiti ob lepem, vročem in suhem vremenu, sicer nič ne zaleže. Kdor žvepla ni dobil, ali če je vreme oblačno in hladno in žveplanje nemogoče, ta naj pomeša med galično škropilno zmes na vsakih 100 litrov 100 g (10 dek) kalijevega hipermanganata, ki ga ima v zalogi c. kr. kmetijska družba v Ljubljani. Kalijev hipermanganat je treba poprej v vodi ali v galični škropilni tekočini raztopiti. B. Skalicky.

Trtna rezina.

Vojna oblast je letos zaplenila vso trtno rezino ali rezje v svrhu izdelovanja krme za govejo živino.

V nekaterih občinah pa vojna oblast zaplenjene rezine ni prevzela, tako da leži še sedaj v kupih po vinogradih. Ker se v taki suhi rezini redijo razni trtni škodljivci, zlasti pa bube kiseljaka, opozarjam vinogradnike, da te rezine vojna oblast ne bode več prevzela in da storijo prav, ako rezino takoj sežgejo, ali ssekajo in kompostirajo. B. Skalicky.

Soška straža.

Soška mi straža smo,
branimo Avstrijo
Mi smo kot zid jeklen
jakši od skálnih sten,
nikdar sovragov plen
dom naš ne bo.

Širom čez hrib in plan
bijemo boj strašan,
kdo bi bil plah?
Čete nezmagane
mile smo Avstrije,
svoje sovražnike
staremo v prah.

Br. Gervazij.

Cerkveno.

Procesija na praznik presv. Rešnjega Telesa se je vršila v Novem mestu v lepem redu ob krasnem vremenu in še precejšnji udeležbi občinstva. Procesijo je vodil preč. g. kanonik J. Virant z veliko asistenco. Vso slovesnost je povzdignilo dobro ubrano petje in pa male belo oblečene deklice, ki so potresale pot božjemu Izveličarju s svežimi cvetlicami. Procesije so se udeležili zastopniki tukajšnjih mestnih in c. kr. državnih uradov, častniškega zbora itd. Posebno je bilo pa vojaštvo častno zastopano. Ginljivo je bilo videti vojake-junake, ki so z vidno pobožnostjo korakali s procesijo.

Šmihelska procesija presv. Rešnjega Telesa se je vršila prav slovesno pretečeno nedeljo. Vodil jo je preč. g. župnik Trškan. Odsotne moške, ki služijo cesarju in domovini, so hvalevredno nadomestovali vo-

prime, njene roke se sklepajo okrog dragocenosti — tedaj pa zaplami — nekje v vasi. Oblak dima, spremljan od plamenov, se dvigne — in še drugi se prikaže na drugem skednju — plamen šviga na streho, kmalu je vse v ognjenem morju.

Ženska gleda novi prizor in pozabi za trenotek na borbo pred seboj. Juh ne vidi drugega kot sovražnika, prokletega Avstrijca, ki mu noče dati prstana. Kakor divja zver je, čije plen se brani. Njegova žena ga kliče, pa on ne sliši ničesar. Ne vidi visokega plamena nastalega požara. Ne sliši trobentinega glasu, jasno in zvonko, klic zmage iz srebrnih ust, čijih glas navda ženo s takim strahom.

„Avstrijci!“ zakriči prestrašena, spusti plen in zbeži. „Avstrijci!“ zakriči vojak, krik, da bi počila prsa, in pri tem se oprime njegova roka krčevito kakor ključavnica judovega vratu — čuti, kako pade nekaj težko hropečega, mrtvega — nanj, poleg njega in še enkrat zakriči, da je šlo rezko v noč: „Hura, Slovenci — Avstrijci!“

jaki. Tem častnejša je bila pa udeležba ženstva in posebno veliko je bilo nežnih belih deklic. Videli smo zopet več parov čvrstih šmihelskih deklet v narodni noši in s pečami. Krasno vreme je še prav posebno povzdignilo vso slovesnost.

Procesije z Najsvetejšim so se letos na praznik presv. Rešnjega Telesa v vsej novomeški okolici izvršile prav vzpodbudno in vzgledno ter ob lepem vremenu. Res so se povsod pogrešali gospodarji, očetje in sinovi, toda storili so tembolj stari, ženske in nedolžni otroci svojo dolžnost. Imele so pa letošnje procesije značaj prošnjih procesij. Saj so gotovo vsi udeleženci prosili Izveličarja za zmago in skorajšnji mir Avstriji ter za srečno povrnitev predragih svojcev.

Slovesnost v Slovenskem Lurdu. — Kakor druga leta, se bo tudi letos dne 2. julija slovesno obhajala obletnica posvečenja Marijinega svetišča v Slovenskem Lurdu, v Rajhenburgu. Kot priprava na to slovesnost bo tridnevna, ki se začne na praznik presv. Srca Jezusovega, to je dne 30. junija 1916. Vodili bodo to pobožnost prečastiti gospodje misijonarji od Sv. Jožefa nad Celjem. Častilci Marijini, prihitite one dni v naš Slovenski Lurd, da zopet skupno zaprosimo Kraljico muke in bridkosti, da si potolažimo pri njej svoja žalostna srca.

Dopisi.

Iz Mirne peči. V Mirnopedski občini so v zadnjem času tatvine takorekoč na dnevnem redu. Ne mine skoraj tedna, da ne bi tatovi tu ali tam ulomili, bodisi v zidanice bodisi v hiše. Zadnji petek zvečer so ulomili tatje v zadnji konec hiše pri Vircu na Malem Kalu in odnesli gospodarju in sinu praznično obleko, nekaj perila in dve žepni uri iz skrinje; dan pozneje so ulomili v zidnico posestnika Bobnarja iz Podboršta v Grčvrhu in odnesli nekaj vina; enako so trpele zidanice v Lazih. V Gor. Kamenju pri Bašlju je bilo ukradenih iz skrinje okrog 400 K v denarju. Pri nekem posestniku na Kalu je bil ukraden ključ od zidanice iz stanovanja; gospodar je šel tisti večer na stražo k zidnici, da bi pričakal tatove, a jih ni bilo. Moral je takoj napraviti novo ključavnico. Nekateri dolže cigane teh tatvin, a kakor vse kaže, mora obstojati neka tatinska družba, ki tako sistematično krađe. Tatovi sedaj lahko svoj posel mirno izvršujejo, ker je tako malo odraslih moških doma in ker ljudje sedaj vsled velikega trpljenja in utrujenosti ponoči trdno spe. Včasih so take tiče hitro zasledili, upajmo da bodo tudi sedaj prišli na sled tej tatinski tolpi, seveda treba je zato prave spretnosti in vstrajnosti. Sedaj za enkrat ne kaže drugega, kakor da pridno zapirate s ključem svoja stanovanja in da ne puščate sobe, kjer imate obleko, denar in razna živila, brez stanovanja; kajti tatovom vse prav pride, bodisi obleka, denar, žito, mast, vino, poljska orodja itd. in vsako sumljivo osebo takoj orožništvu naznanite, ki bo svojo dolžnost gotovo spolnilo. Najboljši varuh pred tatovi je dober pes-čuvaj, brez katerega naj bi ne bilo nobeno gospodarsko poslopje, posebno ono, ki je bolj osamljeno.

Iz Žužemberka. Znamenje časa. Povsod se čuje, kako je sedaj malo porok. Otroci sploh ne bodo vedeli, kaj je poroka, ker nobene ne vidijo. Ženinov, fantov ni doma. Pri nas so stopili na plan mesto fantov možje udovci. Dva sta bila že oklicana in poročena v zadnjem času. V tretje gre rado. O enem se z gotovostjo govori, da pripelje v kratkem nevesto, tudi vdovo, pred oltar. Mož ima sicer že precej čez sedemdeset let, pa se še postavi kakor fant. Nekateri, se sliši, govorijo nekaj o novcih in pameti in podobne neslanosti. Tem bodi v obraz povedano, da to marnjajo iz gole nevoščljivosti, ker namreč ne privoščijo veseli vdovi starega moža. Mi pa

nismo taki. Nasprotno, prav iz srca želimo: Bog daj bodočemu paru veliko sreče, če ne na tem svetu v zakonu, pa na onem v nebesih!

Iz Adlešič 24. junija. Včeraj smo dobili od vojnega kurata č. g. dr. Franca Kulovca žalostno vest, da je umrl naš italijanski bojišču zopet eden naših župljanov in sicer Ivan Veselič-Juras, posestnik iz Adlešič h. št. 2. Zadel ga je 16. t. m. zjutraj italijanska granata v glavo. Ko so ga nesli v bolnišnico, je na potu umrl. Pokopan je bil še isti dan na skupnem vojaškem pokopališču v okolici mesta Asiago na Italijanskem. Bil je star 36 let. Zapušča ženo, boleho, in 4 male otroke, katerih najstarejši sin je star 13 let. Bil je eden najpoštenjših in najpridnejših posestnikov, za katerim nam je vsem žal. Čudno res, da padajo v sedanji vojski večinoma najboljši možje in fantje. Tolaži nas pa misel, da so bili zreli za nebesa, zato jih je Bog poklical iz sedanjega trpljenja k sebi na plačilo, kar naj bo v tolažbo ostalim vdovam in sirotam.

Vsled suše prizoril je letos ječmen kakih 14 dni preje, kakor druga leta. Nekateri so ga poželi že sredi meseca. Suša se pri nas že močno pozna posebno na krompirju in fižolu, ki se že suši. Razun tega pa izpodjedajo fižol močno tudi črvi. Prve krme je bilo pri nas malo, nekateri so nakosili polovico manj kot lani. Če ne dobimo kaj kmalo dežja, tudi otave ne bo. Po nekaterih krajih, kakor v viniški in preloški župniji še do danes niso posadili prsada.

Iz vojne pošte št. 601 piše domačin nekemu gospodu v Novomestu mej drugimi osebnimi stvarmi sledeče krajevne zanimivosti: „... Tu je seveda vse bolj pozno nego pri nas, ker smo po dolinah višji za 700 metrov nad morjem. Ob vsaki spremembi vremena se pokrijejo vrhovi z novim snegom do nižave 1500 metrov. Tudi sedaj v mesecu juniju ni nič bolje. Noči so zelo mrzle tako, da se poslužujemo še sedaj zimskih rokavic in to po dolinah. Kaj še-le občutijo naši vojaki na grebenih 2000 metrov visokih, si lahko mislite.

Sedaj tu dežuje že nad 14 dni, kar ovira košnjo kmetom. Trava je tu kaj lepa in gosta in velika v splošnem, vse kaj drugače nego pri nas. Rži so enako lepe, le škoda, da je deževalo, ko je najbolj cvetela. Drugega žita je malo. Krompir sedaj okopavajo, enako tudi koruzo; pri obeh pa pusté še dokaj plevela poleg. Kakor se razvidi, tu na pridelke veliko ne drže, pač pa več na živinorejo, katera je res na visoki stopnji tu v Pustriški dolini. Po 20 do 30 glav ima eden posestnik. Pasma je lisasta, belo-rujava. Junčke pusté vse plemenjake, tako da ima eden kmet po tri do štiri bike enake starosti. Poslopja so vsa zelo obširna, stanovanjski deli prav močni; istotako vlada lep red in snaga okrog gospodarskih poslopij. Ljudje so kaj vljudni in nasproti vojaštvu postrežljivi. So pa vsi moški v vojni; kar jih ni šlo od pričetka prostovoljno kot deželni prostovoljni strelci, so pa asentirani, tako da so le dečki pod 15. letom doma in starčki nad 60. letom. Pri nežnem spolu ni opaziti posebne krasote... Drže se strogo narodne noše; vse v enakih klobukih, črnih oblekah s širokimi predpasniki bolj svetle barve, premožnejše tudi svilnate. Iz pokrival visé do tal široki, svilnati trakovi, enako od pasu pri premožnejših. Navadno se pozdravljajo z „Krist Gott!“ Opazuje se tudi velika zmernost v pijači; vinjenega nisem videl še enega Tirolca, kar gotovo pospešuje blagostanje. Veliko je tu črne hoste, to je smrečevja in mecesnovine, enakomerne debelosti in nepričakovane visokosti. Listnatega drevja ni, razun obilnega jevševja, ki je našemu le malo podoben. Dobé se pa tudi lipe in breze ter jesenovina. Hrasta pa sploh še tu videl nisem, dasi sem prehodil dokaj črne hoste. Posebno krasne so neke vrste rudnine; srebrno se lesketajoče, kakor bi bile

res iz srebra. Po mojem mnenju je to že okamnjen premog; dokaz temu, ko sem videl debelo klado, molečo globoko z enim koncem v zemlji, drugi konec na površju, ki je bil okamnjen, enake pisane barve, oni pa, ki je bil v zemlji, pa kot prešel že premog v peščevo. To sem videl ob neki novi cesti, ki je bila globoko vsekana v zemljo. Krasno so speljane tudi ceste, ker dela na njih stotine voj. ujetnikov in jih ravna in širi, tako bode imela dežela lep dobiček pri tem. Zamorejo se pa radi ugodnih zvez cest čete naglo iz jednega kraja v drugega z avtomobili prestaviti. Toliko, kar bi Vas kot ekonomista zamoglo zanimati...

Domače in tuje novice.

Podružnica Slom. Zveze za novomeški in črnomeljski okraj zboruje 6. julija t. l. ob 11. uri dopoldne v Novem mestu, in sicer v deški ljudski šoli v frančiškanskem samostanu. Predava g. okr. šol. nadzornik Janko Grad. Pridite vsi člani gotovo! Vabijo se pa k temu sestanku tudi vsi prijatelji Slomškove podružnice. Odbor.

Signum laudis je dobil cand. juris iz Novega mesta, g. Julij Bučar, nadporočnik 70. pp. — Čestitamo junaškemu domačinu!

Povodom 50. obletnice slavne bitke pri Kustoci dne 24. junija 1866. leta so bile v Novem mestu in okolici 24. in 25. junija razobešene cesarske in deželne zastave.

Posvečenje novomašnikov ljubljanske škofije se je vršilo v stolnici v soboto 24. junija ob 7. uri zjutraj. — Ob istem času pa je presvitli tržaški škof dr. Andrej Karlin v cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani podelil zakrament sv. mašnikovega posvečenja bogoslovcem svoje škofije.

Oficijelni kranjski patrijotični znak. C. kr. deželno predsedništvo je podelilo pri c. kr. deželni vladí v Ljubljani obstoječi nabiralnici naravnih darov c. in kr. vojno-oskrbnega urada na podlagi ministrske naredbi z dne 20. januarja 1916, drž. zak. št. 19, dovoljenje za prodajo 10.000 komadov oficijelnega kranjskega patrijotičnega vojnega znaka po 3 K komad v prid patrijotičnega deželnega in gospejnega pomožnega društva Rdečega križa za Kranjsko, v lastne svrhe imenovane nabiralnice naravnih darov in deželnega urada c. kr. zaklada avstrijskih vojaških vdov in sirot, ki se še ustanovi za Kranjsko, po enakih delih. Znake, ki jih krasi grb Kranjske, prodajate po naročilu „Rdečega Križa“ za novomeški okraj tvrdki J. Krajec nasl. in Urban Horvat v Rudolfovem in sicer z ozirom na dobrodelni namen brez vsakega dobička. Po pošti se razpošiljajo s porzajem in sicer najmanj šest znakov. Dolenjci! Sedaj je prilika, si za trajni spomin na vojna leta 1914, 15 in 1916 nabaviti zares lep kranjski domači znak za 3 krone.

Nova žrtev slovenskega duhovnika po laških izstrelkih je preč. g. Anton Bratina, ki so ga smrtno zadeli na binkoštni ponedeljek v Šempetru pri Gorici. Prenesli so ga v dom „Kmetijskega društva“, kjer mu je č. g. dekan dr. Fr. Knaps podelil sv. poslednje olje. Kmalu nato je izdihnil. Poleg njega je bilo ubitih še drugih pet oseb, petnajst pa ranjenih. Rajni Bratina je bil blag gospod in delaven mož. R. I. P.!

Za profesorja fundamentalke in modroslovja na ljubljanskem bogoslovnem semenišču je imenovan č. g. dr. Frančišek Grivec, dosedaj prefekt in namestni profesor v semenišču.

Pegasti legar. Od 28. maja do 3. junija je bilo v Galiciji uradno priglašanih 397 slučajev marogastega legarja med civilnim prebivalstvom.

Umrla je 25. t. m. Marija Grandovec, užitkarica v cesarici Elizabeti bolnici v Novem mestu, doma iz Gorenje vasi, občine Mirna.

Žveplo se bode razdelilo v teku prihodnjih dni vsem tukajšnjim vinogradnikom, ki so ga naročili in plačali pri županstvih. Od naročene množine žvepla se bode razdelilo prvič samo eno tretjino, ostali dve tretjini se bode razdelili, ko bode žveplo zopet došlo. Vse posestnike se s tem posebno opozarja na nevarnost z ravnanjem z žveplom. Vsako drgnjenje, tlačenje žvepla je nevarno, ker se more isto vneti. Nevarno je kaditi v bližini žvepla. Nevarno je hoditi s podkovanimi čevlji, kjer se je žveplo po tleh raztrosilo. Zato pazite na to, vinogradniki, da vas ne zadene kaka nesreča!

Podružnica kmet. družbe v Novem mestu naznanja, da se bode oddajalo žveplo za občino Šmihel-Stopiče v petek dne 30. t. m. ob 9. uri dopoldne v skladišču v Bršljinu. Župljani iz Stopič, Podgrada in Vavtevasi ga dobé skupno kakor pri oddaji galice, župljani iz Šmihela in Kandije naj pa pridejo osebno ponj v Bršljin.

• **Orkester v Kandiji.** Na Kresni dan zvečer priredila je bolnišnica Usmiljenih bratov v Kandiji na vrtu mali orkester za bolne vojake v spomin na slavno bitko pri Kustoci. Sodelovali so sledeče gospodične in gospodje: Ervina in Zora Ropasova, Magda Kastelčeva, Edmund Kastelic, Franc Lončar, Karl Mušič, Karl Matko, Milan Ropas in Albin Petermann. — Izborno ubrana godba, katero je vodil g. Edmund Kastelic, je trajala približno eno uro in pol. Vojakom se je postreglo tudi vsakemu s steklenico pive in cigaretami. Mala priredba se jim je prav dobro dopadla; veselje in hvaležnost se jim je brala iz obrazov. Po končanem sviranju se je četovodja Novak v imenu vojakov zahvalil igralcem in pa vodstvu bolnice za lepo prireditev. — Dal Bog, da bi zopet kmalu praznovali dober izid in zmago sedanje vojske nad našimi verolomnimi in brezvestnimi sovražniki!

• **Obisk bolnikov v bolnišnicah** je dovoljen, kakor smo zadnjič poročali, le onim, ki zamorejo z zdravniškim potrdilom dokazati, da so bili tekom sedanje vojne uspešno cepljeni proti kozam. K temu se opomni, da ta odredba velja torej za bolnice v Novem mestu in Kandiji ter se naproša, naj bi župni uradi in županstva občinstvo na to opozarjali, ker sicer prihajajo ljudje po več ur daleč, da bi obiskali bolne svojce, a jih ne smejo videti in ne govoriti z njimi, ker nimajo gori omenjenih izkaznic o cepljenih kozah.

Vojaški pogreb je bil v soboto 24. junija t. l. na šmihelskem pokopališču. K zadnjemu počitku so nesli 18 letnega mladenskega junaka Josipa Murn, sina znanega lektarja in svečarja Fr. Murna. Kakor smo že zadnjič naznanili, je umrl Jože v Inomostu vsled zadobljenih ran na laškem bojišču. Na prošnjo prežalostnih starišev so pa prepeljali njegovo izmučeno truplo domov v Kandijo. Pokopal ga je z vojaško častjo preč. g. voj. kurat Andrej Nagy ob navzočnosti prečast. šmihelske in druge duhovščine, oo. frančiškanov in Usmiljenih bratov, dežel. poslanca in župana Zorca, stotnika mešč. garde Bergmanna ter obilnega števila vojakov pod vodstvom voj. oficijala Hanaka ter drugih pogrebecev iz vseh stanov. Bodi dragemu Jožetu lahka domača zemlja, za katero je izkrvavel svoje nadepolno življenje! Njegova duša pa vživaj večni raj!

Razglas. Vsled ukaza c. kr. deželnega predsedništva z dne 15. junija 1916, št. 3916/Mob. se razglasa: Pripetilo se je, da so se našli med starim železjem nerazstreljeni naboji (topniški izstrelki, ročne granate, metalne mine) in dinamični razstreljivi zavoji, ne glede na načelo, da se imajo že na mestu, kjer se najdejo, razstreliti. Občinstvo in zlasti oni, kateri nabirajo staro železje odnosno ga odpošiljajo, se v lastno korist in da se zabranijo nesreče, najnujnejše pozivljajo, da nerazstreljene nabojke, katere najdejo, varno shranijo in o tem takoj obvestijo najbližjo vojaško ali varstveno oblast, (c. kr. okrajno

glavarstvo, policijo, orožnike), katera bode odredila razstrelitev po strokovnjakih.

Padel je na italijanskem bojišču Janez Plave, pri dom. pešpolku, doma iz Brhovega pri Mirni peči. Zadet je bil od šrapnela. Vojni kurat ga je izpovedal in mu dal sveto odvezo. Ranjenec je v teku dveh ur izdihnil.

• **Izkaz darov** za rezervno bolnišnico Usmiljenih bratov v Kandiji: Profesor dr. Ažman prrejšno število knjig; c. kr. okrožna sodnija v Rudolfovem 9 kg šarpije in nekaj tobaka; župljani iz Radovice 1 zaboj suhih češpelj; županstvo v Lokvici 2 male vreče suhega sadja in češpelj; g. župan Klinč iz Gor. Polja 2 vreče krompirja; Krajec nasl. večjo množino pismenega papirja in razglednic s sliko Novega mesta in Družinskih pratik; županstvo Šmihel-Stopiče precejšno množino češenj. Najprisrčnejša zahvala vsem plemenitim darovalcem!

Mnogo iskrenih pozdravov iz laškega bojišča pošiljamo vsem dolenskim prijateljem, znancem in vojakom, ki se bojujejo za cesarja in domovino: Josip Rataj, Anton Krašovic, Franc Jaklič, Franc Bučar in Jožef Krašovic s prisrčno željo, da bi nam Bog poslal zaželjeni mir in našo povrnitev v ljubo domovino. Dolenj. Novicam pa želimo obilo naročnikov. Z Bogom!

Prepoved klanja koz in kozličkov. Na podstavi § 1. ministrskega ukaza z dne 9. maja 1916. leta, drž. zak. št. 134, zaukazujem tako: Klanje molznih koz in koz za rejo ter ženskih kozličkov se po vsej Kranjski, izyemši sodne okraje Škofja Loka, Kranjska gora, Radovljica in Žužemberk, prepoveduje. Od te prepovedi so izvzeti zakoli v sili. Ravnotako je prepovedano prodajanje v prvem odstavku označenih živali za zakol. — Prestopki teh prepovedi se kaznujejo po določenih § 3. ministrskega ukaza z dne 9. maja 1916. leta, drž. zak. št. 134. — Ta ukaz dobi moč z dnem razglasitve. — C. kr. deželni predsednik: Henrik grof Atems s. r.

IV. vojno posojilo znaša nad šest milijard. Čast in slava Avstriji!

Zahvala. Predstojništvo bolnišnice Usmiljenih bratov v Kandiji se v svojem in v imenu bolnih vojakov najprisrčnejše zahvaljuje vsem p. n. gospicam in gospodom, ki so dne 24. t. m. sodelovali pri orkestru povodom petdesetletnice bitke pri Kustoci. Jednako se zahvaljuje tudi neimenovanemu za blagohotno naklonjen prispevek, kateri se je porabil za pivo in cigarete vojakom.

Vojaško. Rodbina Erlah iz Velikega Slatnika št. 7. ima 5 sinov v vojski. Eden sin Alojzij je bil v začetku vojske v Galiciji vjet in se nahaja zdaj na Ruskem. Drugi Janez je bil pri Podgori vjet in je zdaj na Laškem. Tretji Franc se zdaj še bojuje v Tirolah. Četrti Jožef je na soški fronti, in peti Tomaž se nahaja kot sanitetec tam nekje okrog Gorice. Dozdaj so še vsi zdravi.

Nesreče. Janez Mrhar, užitkar v Dolenji vasi pri Ribnici, je padel z voza. Medtem mu je šlo kolo čez desno nogo in mu jo zlomilo nad stopalom. — Jože Pajk, učenec ljudske šole v Trebnjem, je hotel dognati sestavo dinamične toke. Drapal jo je toliko časa z nožem, da mu je v roki razpočila in raztrgala prste leve roke. — Franc Gregorčič, posestnikov sin iz Dol. Maharovca, je jezdil konja iz napajališča proti domu. Muhasti konj je pa vrgel dečka s sebe in ga udaril s kopitom. Zadal mu je rano na levem senu. Navedeni ponesrečenci se zdravijo v kandijski bolnici.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Po uradnem poročilu dne 23. t. m. je bil boj s topovi v severnem odseku Dobrdoške planote dne 22. junija od časa do časa zelo živahen. Južno-vzhodno od Mrzlega vrha smo odbili ponovno sovražne napade na našo postojanko. 23. t. m. zjutraj pričeli so se v odseku Plöcken živahni boji s topovi. Zopetni napad Italijanov na Croda del Ancona na bojni črti v Dolomitih se je izjalovil. Ravnotako so se izjalovili sovražni napadi iz prostora pri Primolano. Več

visokih vrhov na Ortlerju ob meji so zasedle naše čete. Skupina pomorskih letal pa je metala 22. t. m. zvečer uspešno bombe na italijanske postojanke pri Tržiču. Neka druga skupina je 23. t. m. zjutraj napadla Benetke ter zadel s težkimi bombami večkrat, kar je povzročilo močne požare v utrdbah Nicolo in Alberoni, v plinarni in posebno še v arsenalu. Letala, katera so sovražniki živahno obstreljevali, so se nepoškodovana vrnila. — Dne 24. pa se uradno poroča, da so Italijani, potem ko so povišali svoj topniški ogenj do skrajnosti, napadli naše postojanke v odseku Plöcken na Lahner Joch in Mali Pal. Oba napada smo odbili. Kolodvor v Ala smo obstreljevali z našimi težkimi topovi. Neko naše torpedno ladjeve je 23. t. m. zjutraj obstreljevalo na italijanskem vzhodnem obrežju pri Giulianova neko tovarno in neki vozeči vlak. Pri obstreljevanju razletela se je lokomotiva vlaka, 4 vagoni so začeli goreti in več njih je bilo poškodovanih. 23. t. m. zvečer in 24. zjutraj sestrelil je linijski poročnik Banfield v zračnem boju po eno sovražno letalo, ki je bilo na potu proti Trstu. Opazovalec Italijan je mrtev, pilot Francoz pa ujet. Letalo F. B. A. 12 so privedli v Trst, mej tem ko se je sovražniku posrečilo drugega s pomočjo nekega oklopnega motornega čolna spraviti na varno, kojega posadka dveh mož je baje težko ranjena. Zjutraj 24. t. m. pa je neka naša pomorska letalska skupina bombardirala z dobrim uspehom železnični most in kolodvor Ponte di Piave kakor tudi ladjestajo v Gradežu. Most je bil štirikrat v polno zadet. Letala so se vrnila kljub ljutemu obstreljevanju nepoškodovana.

Rusko bojišče. — Na severni bojni črti izjalovili so se zopet močni ruski napadi v odseku Stochod-Styr. Tu poskušajo Rusi že nekaj dni z neprestanimi napadi napredovanje vojne skupine Linsingena preprečiti in jo potisniti v zamočvirjen del reke. Toda junaški odpor jemlje Rusom vsako upanje, da pridobé proti zahodu kaj prostora. Kljub vsem ruskim naporom napredujejo zavezniki. 21. t. m. vrgli so naši in Nemci Ruse severno Gorochova in 22. t. m. posrečilo se jim je severovzhodno tega kraja jih potisniti nazaj. V sredini bojne črte, kjer je bil zaman poizkus prodreti našo črto pri Lopusznu, ravnotako ljuti brezkoristni poizkusi v odseku Strype, kateri je prvemu sledil, poskušal je sovražnik na obeh straneh železnice, ki pelje v Dubno, proti našim postojankam južnovzhodno in severno prodirati, a vse zaman. Tu na državni meji stoječe čete, osobito skupina Nižje in Gornje-Avstrijev in Solnogradčanov, ki sestavljajo prvo črnovojsko brigado, odbile so hrabro vsak napad, pri katerih je došlo mnogokrat do ročnega meteža. V Bukovini, kjer se je Rusom posrečilo prodreti do mesta Kutuja ter tudi to mesto vzeti, so vrgle naše hrabre čete Ruse zopet iz mesta in upajmo, da se tudi posesti Črnovic ne bodo dolgo veselili, kajti po poročilih iz Bukarešta se je položaj naših čet v Bukovini zelo izboljšal. Kako velike izgube da imajo Rusi, kaže že to, da je Kijevski gubernator ukazal, naj mestna uprava nemudoma dobavi 50.000 postelj za ranjence. Vsa kinogledališča in polovico gostiln so izpremenili v lazarete in stranke s petimi sobami so morale odstopiti sobe za ranjence, dasi jih vozijo, če le morejo prenesti vožnjo, v notranjo Rusijo. V Kijev se pripelje vsak dan iz Petrograda 50 vlakov za prevoz ranjencev.

Zahodno bojišče. — Nemški veliki glavni stan poroča 23. t. m.: Sovražni napadalni poizkus vzhodno od Yperna se je preprečil. Pri Lihons, Lassigny in pri selu Maison de Champagne so nemške poizvedovalne čete ujele nekaj dvanajstoric sovražnikov in zaplenile več strojnih pušk. Zahodno od utrdb Vaux so Nemci odbili tri napade na Francozom vzete jarke ter ujeli 24 častnikov in 400 mož. 22. t. m. so napadli sovražni letalci mesti Karlsruhe in Mühlhausen na Badenskem ter povzročili med mestnim prebivalstvom nekaj žrtev, vojaške škode niso napravili. Napadalcu so izgubili 4 letala. Poleg teh štirih letal so izgubili sovražniki v zračnih bojih na raznih mestih še pet letal, v celoti tedaj v enem dnevu 9 letal. — 24. t. m. pa poročajo uradno, da so napadle nemške čete, na čelu jim 10. bavarski pešpolk „König“ in bavarski telesni pešpolk po učinkujoči topniški pripravi vrh „Mrzla zemlja“ in vzhodno od tam ter osvojile oklopno utrdbo Thiamont, vzele večji del vasi Fleury in pridobile na prostoru južno od utrdb Vaux. Ujele so 2673 mož, mej njimi 60 častnikov. — „Ruskoje Slovo“ napoveduje, da bodo na Francoskem zopet izkrcali ruske čete. — Iz Berna se javlja, da so izbruhnili v Parizu zadnje dni poulični nemiri; ljudje so zahtevali, naj se sklene skoro mir. Mej demonstranti so bili tudi vojaki. O teh nemirih francoski listi popolnoma molče.

Balkansko bojišče. — „Agence Havas“ poroča, da pričena italijansko brodovje pri Valoni veliko akcijo. V Valono vozi municijo in ojačenja več večjih bojnih ladij in prevoznih parnikov.

Raznotero.

Lippa izpuščen. Črnovojnika Viljema Lippo v Plznju, ki je bil osumljen, da je identičen z morilcem iz Czinkote, so izpustili na svobodo, ker je preiskava dognala, da je bila navedena sumnja neopravičena.

Kaj vendar vojna vse storiti zamore! Prišel je pred kratkem mož na dopust, ki je bil v vojni že od vsega začetka in ni nikdar ležal na kakšni postelji, ampak vedno le v jarkih, v hlevih in drugih slučajnih neprilicnih prostorih, v obleki, v dežju in mrazu. Pred vojno je bil pa zelo občutljiv v vsakem oziru. Gorje ženi, če ni bila postelja zrahljana in mehka! Toda sedaj na dopustu? — Nikakor se ni hotel vleči v svojo mehko posteljo, katero mu je žena še posebno ugodno napravila. Vse njeno prizadevanje je bilo brez uspeha; ni ga mogla pregovoriti, da bi se vlegel v lepo posteljo. Končno jej izpolni prošnjo. Toda zaspati mu ni dalo. Naenkrat skoči po konci na tla. Žena se prestraši, prižge svetilko in vpraša: „Za božjo voljo, kaj ti je možiček!“ — „Veš ljuba žena! Postelja se mi zdi, kakor prava mučilnica; ne morem spati v njej.“ — Žena ga tolaži, češ, saj je vendar pred vojno tako rad v njej ležal in sladko spal. — „Da da, pred vojno! Ampak sedaj ne gre več!“ — Na to se zavije v svoj vojaški plašč, se stegne po tleh, kakor je dolg in širok in trdno zaspi spanje pravičnega vojaka!

Mlada morilka in roparica. Binkoštno soboto zvečer po prejemu tedenske plače je pregovorila 15 letna Marija Biba, delavka v Skodovih delavnicah v Bolevcu pri Plznju, svojo sodelavko 15 letno Barbaro Pav, da sta šli po ovinkih domov. Ko sta dospeli v gozdiček, sta sedli. Nenadoma je Biba z žepnim nožem napadla svojo tovarišico in jo ranila. Nato se je začela med obema obupna borba. Končno je Pav radi izgube krvi omagala in se zgrudila, nakar ji je Biba zadala še 13 sunkov z nožem. Ko je bila žrtev mrtva, ji je Biba uropala 16 kron tedenske plače in par novih čevljev. Zločin se je odkril še naslednji dan in Biba je po kratkem tajanju dejanje priznala.

Brez kože na glavi. V šopronski županiji na Ogrskem se je zgodila izredna nesreča. Žena mlinarja Ferštaka je prišla preblizu velikemu kolesu v mlinu; kolo jo je prijelo za lase in ji odtrgalo z glave vso kožo z ušesoma vred. Žena je smrtno-nevarno poškodovana; njen mož pa je na bojnem polju.

Zaplemba vojnokovinskih predmetov.

Z ministrsko naredbo, ki je izšla meseca septembra lanskega leta, se je naznanila splošna zaplemba predmetov, ki so narejeni iz najvažnejših vojnih kovin, in ukrenila vrsta pripravljalnih odredb za to zaplembo. Sedaj se je z razglasom ministrske naredbe z dne 17. junija končno-veljavno odredila izročitev teh predmetov.

Oddajna dolžnost velja za vsakega posestnika ali shranjevalca v naredbi navedenih vrst kovinskih predmetov. Ti predmeti se morejo uvrstiti v naslednje velike skupine: Kuhinjska posoda in kuhinjsko orodje iz nikla, bakra ali medi, priprosto namizno orodje iz niklja, bakra ali medi, kakor kotlički za umivanje, za sadje, za vkuhavanje, kotli za živinsko krmo in vsakovrstni drugi kotli, dalje kotli v štedilnikih in druge shrane za vodo ter kopalne banje iz bakra, priproste predložke pred pečmi, kotlički za žrjavico in podobne priprave iz bakra, medi in drugih bakrenih zlitin. — Uteži iz medi, katerih posamezni kos presega pol kilograma teže, končno drogovi ali čevi za preproge, za oprijemanje in varstvo iz medi, ako se brez težave snamejo in nimajo vlog ali pa take, ki se

z lahkoto odstranijo; droge in nosilce za zastore iz medi imajo oddati samo proizvajalci in trgovci. Oddajna dolžnost se razteza dalje na vse kositerne predmete, ako nimajo umetniške ali zgodovinske vrednosti.

Zaplemba se izvrši na ta način, da se najprej javno razglasi dan, kdaj imajo posestniki predmetov iste oddati. Oddaja se ima izvršiti v zbiralnicah, ki se bodo ustanovile po vseh občinah in po potrebi tudi v občinskih okrajih ali okrajnih delih. Tam bo prevzemala predmete oblastvena komisija in jih temeljem odškodninskih postavkov, kakor jih določa naredba, cenila. Prinašalcu predmetov se izroči potrdilo o teži materiala in o povračilnem postavku, ki se ima uporabiti.

Odškodnino nakaže vojaška oblast, izplačilo se izvrši potom občine. Ako se kak posestnik predmetov sklicuje na neobhodnost predmetov, ki bi jih imel oddati, ali prosi za odlog, da more preje preskreti nadomestilo, — ima o tem odločati prevzemna komisija. Nadzorstvo nad natančno izpolnitvijo oddajne dolžnosti bo v gospodinjstvih in pri drugih tej dolžnosti podvrženih osebah izvrševala prevzemna komisija kakor tudi posebna nadzorstvena komisija.

Za premišljeno kršitev oddajne dolžnosti določeni kazenski postavki segajo do treh let strogega zapor, s čimer more združiti sodišče denarne globe do 20.000 K. Druge prestopke oddajne dolžnosti bo kaznovala politična oblast z zapornimi kaznimi do šest mesecev ali denarnimi globami do 5000 kron.

Koncem drugega leta vojne, katero moramo s svojimi zavezniki izvojevati do častnega miru proti celemu svetu in orožju, se je morala sedaj tudi pri nas kakor na Ogrskem odrediti splošna oddaja kovinastih predmetov, ki je na Nemškem že davno popolnoma izvedena. Vsak se mora zavesti, da je to žrtev, ki je v primeri z dosedanjimi žrtvami v blagu in krvi resnično majhna, — dolžan brambor domovine in žrtev mu ne bo težka. Čim prej se izvrši oddaja, tem učinkovitejša bo podpora, ki jo bo imela pri tem vojna uprava s preskrbo vojske z najvažnejšimi potrebščinami.

Doneski k vremenoslovju

Bele Krajine.

J. Šašelj.

V.

O vročini in suši v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 30. letih.

L. 1909. Od 6. aprila nadalje do konca meseca smo imeli prav lepo in ne navadno gorko vreme, pa tudi precej občutljivo sušo. Bilo je včasih kar vroče, kakor po letu in do 28. prav suho brez dežja, le par rosic smo dobili. Da ni celo v tem mesecu deževalo, ko ima mali traven, kakor pravi belokranjski pregovor „devet vremen na dan“, je bila kriva zopet burja, ki je držala skoraj ves mesec. — 17. maja kazal je toplomer popoldne ob 1. uri v senci 25 C, na solncu pa 39 C topline. Tudi koncem maja smo imeli že nekoliko suše vsled hude vročine. — Ravno tako tudi v drugi polovici junija, ki se je poznala posebno na travah, ki so rastle prav slabo, deloma vsled suše, deloma pa tudi, ker so se vsled suše leta 1808. posušile korenine, da so bile bolj redke. Tudi maja in junija je držala večinoma burja. — Pa tudi v drugi polovici julija in prve 3 dni avgusta smo imeli zopet hudo vročino in sušo. 2. avgusta popoldne ob 1. smo imeli v senci 29 C in na solncu 51 C vročine. Suša se je poznala na vsi letini. — 9., 10. in 11. septembra smo imeli zopet prav hudo vročino. 11. je kazal toplomer v senci popoldne ob 1. + 28, na solncu pa + 54 C. — Izredno lep in ugoden je bil tudi december tega leta, da so ljudje skoraj ves mesec delali zunaj. Prvih 8 dni smo imeli prav lepo in gorko vreme. Toplomer je kazal večinoma po 12 C topline.

Bilo je kakor vspomladi. Vsled tako ugodnega vremena začel je zeleneti na župniškem vrtu kovačnik (*Ionocera caprifolium*), tudi leskovina je imela napeto popje. 9. in 10. pa je deževalo in snežilo, in od 12. — 14. je zopet deževalo. 23. pa je kazal toplomer v senci 14 C, a 24. v senci 14, a na solncu opoldne celo 25 C. Bil je izredno lep in gorak dan. Ravno tako 25. na Božič. Toplomer je kazal ta dan v senci 15 C, a na solncu celo 30 C. Bil je najkrasnejši spomladni dan. Ljudje so prihajali v cerkev vsi letno oblečeni. Tudi potem smo imeli do konca meseca večinoma lepo in gorko vreme.

L. 1911. Druga polovica aprila je bila izredno lepa in topla. Imeli smo več prav krasnih dni, pa tudi precej suše. Na župniškem vrtu se je začela sušiti že trava. — V drugi polovici meseca junija smo imeli prav hudo vročino in občutno sušo, kakor je bila tudi drugod skoraj po vsi Evropi in Severni Ameriki, kakor so pisali časopisi. Toplomer je kazal n. pr. 26. popoldne ob 2. v senci 32 C, na na solncu pa 53, Kulpa pa je imela 30 C topline. Po mnogih krajih so v tem času mrli ljudje za solnčarico, kakor so pisali časopisi, kakor po Avstriji, Nemčiji, na Francoskem, Angleškem, zlasti pa še v Severni Ameriki in je poginjala tudi živina vsled strašne vročine. Pri nas se je ponekod že posušil fižol, in deloma tudi turšice po tanki zemlji. Vodnjaki in kali so bili prazni in ljudje so morali voziti vodo zopet iz Kulpe. Tudi v tem času je bila kriva suše burja, ki je držala. — Pa tudi še v avgustu je trajala še silna vročina in strašna suša dalje. 7. avgusta smo imeli opoldan v senci 30 C topline, Kulpa pa je imela 28 C. 12. avgusta je padla sicer rosa dežja, toda le toliko, da se je prah zmočil, 14. pa je deževalo kake pol ure in ravno tako nekoliko 16., toda ne toliko, da bi bili mogli ljudje orati za repo in ajdo, kar nekateri še niso bili posejali, četudi so bili gnoj zvozili na njive že pred enim mesecem. Vsled silne vročine in suše se je po nekod že drevje sušilo, kakor gabri, črešnje, grmovje. Živina ni imela nič paše in po nekod tudi ne vode na paši in je kar tulila od žeje in lakote. Nekateri žene so se tudi jokale, ker niso imele kaj brati za kotel za svinsko kuho. Brale in kuhale so leskovino in trtno perje. Suša se je poznala tudi na trti, ker je bil list uvel in je imelo tudi grozdje le drobne jagode. Zato se je pa dobilo pri nas že prve dni avgusta po vinogradih v Mali Plešivici in na Preložniku črno, zrelo grozdje. 21. avgusta imeli smo ob 4. popoldne v senci 28 C, Kulpa pa 26 C. 23. popoldne pa 31 in Kulpa 27 C. Ker ni bilo paše, morali so ljudje že v tem mesecu polagati živini suho krmo. Po vodo pa so hodili neprenehoma z vozovi na Kulpo blizu Pobreškega grada. Bilo je tam včasih po 8 do 12 vozov, ki so čakali, da so se zvrstili in natočili v posode vode. K tej strašni nesreči vsled vročine in suše pa je prišla še druga, namreč nalezljiva bolezen na gobcu in parkljih goveje živine. V malo dneh je obolela skoraj vsa goveja živina po župniji. Zdaj pa ubogi ljudje še niso imeli s čim voziti vode iz Kulpe za kuho in napajanje živine. Ni bilo čudno, da je bil svet v takih razmerah ves obupan. 24. in 25. avgusta je dež sicer nekoliko namočil, pa le prav malo. Bolj pa je primočil v noči od 26. do 27., toda ne še dosti, vendar pa toliko, kakor ni že od srede junija. Letina se je vsaj nekoliko osvežila, kar je ni bilo že uničene, kakor nekateri turšice, katere so že preje poželi in pospravili, ker so bile popolnoma suhe in uničene. 28. so nekateri šele orali in repo sejali. — Kakor so pripovedovali ljudje, je bila leta 1860. še hujša suša, ko se je drevje še bolj posušilo in so o sv. Mihelu cvetele na novo slive, ker je bilo prej vse listje odpadlo ž njih vsled

suše. Pridelali ljudje tedaj niso skoraj nič, ne krompirja, ne turšice, ne repe, ne zelja. Vina je bilo pa tudi malo, a bilo pa je prav dobro. — Pa tudi septembra smo imeli še silno vročino in sušo do 10., ko je malo namočil dež, vsaj toliko, da se je malo svet ohladil. 7. popoldne imeli smo v senci 26 C. Kulpa pa 25 C. Kulpa je bila izredno mala, adleški studenec je tudi prav malo izviral. 9. popoldne smo imeli zopet v senci 30 C. V tem mesecu so pa obbolele po župniji še svinje, zlasti mlade, katerih je tudi več poginilo. Tribučani so vozili v tej suši vodo celo iz Črnomlja. Šele 17. septembra je dež dobro namočil, da je prišlo nekaj vode vsaj v vodnjake in kale. Ker je pa potem prve 3 dni v oktobru hudo deževalo, kakor ni že od spomladi, tako da se je prav dobro namočilo, in je potem še večkrat deževalo in smo imeli v oktobru tudi prav lepe in gorke dni, začele so nekatere rastline, ki so se bile prej posušile, nanovo odganjati in cveteti, kakor vspomladi, kakor trave po vrtilih, cvetlice po vrtilih in drugo. Dobil se je tudi kostanj v cvetju. Ker je bila tudi trava vsled ugodnega vremena lepo porastla, pasli so ljudje ves oktober živino, kar prej niso mogli. — Tudi november je bil potem prav lep in gorak. Še 22. smo imeli popoldne v senci 18 C, 24. pa 19 C. Tudi nismo imeli celi mesec nič mraza. (Dalje sledi.)

Razvedrilo.

Pred sodnikom. Sodnik: „Vi ste gospodarja okradli; ali hočete to utajiti?“ — Tat: „Hočem, če bo kaj pomagalo!“

Le ena beseda. Mož: „Če se napijem in domov pridem, rečem le: ‚Dober večer, Micka‘ — vse drugo pove ona.“

Skrivnost. Gospod: „Veste, gospa, stvar je skrivnost; vendar pa bi jo vam povedal, če mi obljubite, da ne bote nikomur pravili!“ — Gospa: „Če je tako, potem pa le pustite; kaj mi če skrivnost, če je pa ne smem nikomur razodeti!“

Navada. Stari logar: „... jaz nisem mogel konj več nazaj držati — priporočil sem dušo Bogu — in potlej je letelo proti vragu navzdol!“

Gluhot. Zdravnik: „Poglejte tega starega moža; ta je tako gluha, da je preslišal, ko mu je bila zadnja ura.“

Le počasi. „Kako je vam sedaj, odkar ste bili v toplicah?“ — „Ne čutim, da bi mi kaj pomagale.“ — „O, le potrpite! Moja teta je bila tudi lani v toplicah in ji tudi ni precej pomagalo, ampak je še-le čez osem tednov potem umrla.“

Nasvèt. Sodnik: „Vi ste obsojen zaradi beračenja na tri dni zapor ob kruhu in vodi!“ — Berač: „Gospod sodnik, ali ni mogoče, da bi mi dali nekoliko boljše hrano, pa bi za to par dni dalje sedel?“

Lep vinograd

je na prodaj. — Natančna pojasnila daje Ema Globočnik, Ljubljana, Wolfova ulica 1/5.

Zahvala.

Ob nenadomestni izgubi našega preljubljenega sina-junaka, oziroma brata

Josipa Murn

izrekamo za vse obilne izkazane izraze sočutja našo prirčno zahvalo. Posebno se lepo zahvaljujemo preč. g. voj. kuratu Andreju Nagy, prečastiti duhovščini iz Šmihela, preč. oo. frančiškanom, čč. gg. Usmiljenim bratom, nadalje vojaškemu oddelku na čelu mu c. in kr. voj. lekarn. oficijala Hanaku, g. dež. poslancu in županu Zureu, g. stotniku mešč. garde Bergmannu in drugim gospodom in gospem ter vsem, ki so spremenili predragega rajnega k zadnjemu počitku.

Kandija, 27. junija 1916.

Žalujoča rodbina Frane Murna.

Dve majhni **stanovanji** ste oddati v Kandiji. — Več pove g. Jos. Zurec.

49-2-2

Versteigerungsedikt.

E 76/16
17

Am 25. Juli 1916 vorm. 9 Uhr findet bei dem k. k. Kreisgerichte, Zimmer Nr. 25, die Versteigerung folgender Liegenschaften statt:

Winkel des Gerichtsbezirkes Tschernembl Einl. Z. 523, 524, Weingarten mit Haus, Keller und Stall samt Zubehör. Schätzwert 3161 K 50 h. Geringstes Gebot 2108 K. Unter dem geringsten Gebote findet ein Verkauf nicht statt.

K. k. Bezirksgericht in Rudolfsdorf, Abt. IV., am 17. Juni 1916.

Dražbeni oklic.

E 90/16
7

Dne 1. avgusta 1916 predpoludne ob 9. uri bo pri c. kr. okrožnem sodišču v izbi št. 25 dražba sledečih nepremičnin:

Zemljiška knjiga Cérave, vl. št. 452 in 1361, vinograd s travnikom. Cenilna vrednost 278 kron 80 h. Najmanjši ponudki 185 K 87 h. — Travnik. Cen. vredn. 277 K 68 h. Najmanjši ponudki 185 K 12 h. Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaja

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. IV., dne 4. junija 1916.

140

U 183/16

5

V imenu Njegovega Veličanstva cesarja!

C. kr. okrajna sodnija v Rudolfovem je o obtožbi opravitelja državnega pravdnikstva zoper

Miha Lajkovič

zavoljo prestopka po § 14 naredbi z dne 7. avgusta 1915, št. 228 d. z. v navzočnosti opravitelja državnega pravdnikstva, prostega obtoženca Miha Lajkovič, po danes dognani glavni razpravi po predlogu obtožitelja, da se uporabi zakon — razsodila tako:

Miha Lajkovič, rojen 29. septembra v Pristavi, oženjen, posestnik v Pristavi št. 9, že kaznovan

je kriv

prestopka po § 14 ces. naredbi z dne 7. avgusta 1915, št. 228, storjenega s tem, da je dne 1. majnika t. l. na novomeškem sejmu prodajal šest po osem tednov starih prašičkov domačega izleglja par po 300 kron, torej zahteval, izrabljaje izredne razmere, povzročene z vojnim stanjem, za neobhodno potrebne reči očitno čezmerne cene in

se obsodi

radi tega po § 14 omenjene naredbi z uporabo § 260 b. k. z. na 3 dni zapor, poostrenega z enim trdim ležiščem in v denarno kazen 50 kron, v slučaju neizterljivosti pa na 5 dni zapor.

Dalje se v smislu § 19 imenovane cesarske naredbi določi, da se ima ta sodba enkrat objaviti v časopisu „Dolenjske Novice“.

V smislu § 389 kpr. se obtoženca obsoja v povračilo stroškov kazenskega postopanja.

C. kr. okrajna sodnija v Rudolfovem, odd. III., dne 30. maja 1916.

Popolnoma varno naložen denar.

Hranilnica in posojilnica

za Kandijo in okolico, reg. zadruga z neom. zavezo

— v lastnem domu v Kandiji —

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4%

2-0-13

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.